

МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

УДК 338.2:351.863

Людмила АКІМОВА

Національний університет водного господарства та природокористування

ІНСТРУМЕНТИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ ЗА СУБ'ЄКТАМИ ЕКОНОМІКИ

Характеризуються ключові інструменти державного управління економічною безпекою держави. Доводиться, що в умовах глобалізації світової економіки забезпечення економічної безпеки України стає все більш нагальною проблемою, оскільки економічна безпека – невід'ємна складова частина системи національної безпеки, її фундамент. Крім того, у сучасних умовах для України ця проблема набуває першочергового значення ще й тому, що розробка потужної системи економічної безпеки на всіх рівнях дасть можливість уникнути негативних наслідків відкритості національної економіки, забезпечити її конкурентоспроможність, захистити національного товаровиробника та ефективно взаємодіяти з міжнародними фінансовими та економічними структурами. Розглядаються теоретико-методологічні засади дослідження категорії економічної безпеки держави. Узагальнюються ознаки групування методів державного управління економічною безпекою держави. Визначаються чинники ефективності регуляторних засад державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки. Обґрунтовується сукупність інструментів державного управління економічною безпекою. Аналізуються можливі напрями та шляхи вдосконалення управління економічною безпекою держави.

Ключові слова: державне управління, економічна безпека держави, інструменти державного управління, механізми державного управління, суб'єкти забезпечення економічної безпеки, конкурентоспроможність, інтеграція, економіка нової нормальності.

Liudmyla Akimova. Tools of government management of economic security of the state on the subcontracts of the economy

The main instruments of state management of economic security of the state are characterized. It is proved that the globalization of the world economy, the economic security of Ukraine is becoming an increasingly urgent problem, since economic security is an integral part of the national security system and is its foundation. In addition, it should be noted that in modern conditions for Ukraine this problem becomes of primary importance also because the development of a powerful system of economic security at all levels will help to avoid negative consequences of the openness of the national economy, ensure its competitiveness, protect the national commodity producer and effectively interact with international financial and economic structures. It is also considered the theoretical and methodological foundations of the category of economic security of the state. The features of the grouping of methods of public administration of economic security of the state are generalized. The factors of effectiveness

© Акімова Л. М., 2018

Public Administration and Local Government, 2018, issue 3(38)

of the regulatory framework of state policy in the sphere of ensuring economic security are determined. The set of instruments of state management of economic security is justified. Possible directions and ways of improving the management of the economic security of the state are analyzed.

Key words: public administration, state economic security, public administration tools, public administration mechanisms, subjects of economic security ensuring, competitiveness, integration, new normality economy.

Концентрація основних ресурсів країни в межах окремих виконавчих органів призводить до того, що зменшується ефективність їх використання, часто втрачається цільове призначення, збільшується корупційний складник у процесі розподілу. Відповідно адаптація економіки країни до міжнародного середовища уповільнюється, впровадження світових стандартів відбувається частково, а інвестиційно привабливими залишаються лише галузі ресурсного видобутку.

Вирішення зазначених питань безпосередньо залежить від існуючих в активі країни спеціальних засобів, ресурсів, високого рівня правового та наукового супроводу діяльності з організації та забезпечення економічної безпеки, які можна назвати інструментами. Значне підвищення в Україні уваги до економічної безпеки як одного з напрямів розвитку держави в сучасних умовах викликало науковий інтерес до осмислення і трактування цього поняття, що зумовлює актуальність теми цього дослідження.

Питання управління забезпеченням економічної безпеки держави стало досить популярним, тому в спеціальній літературі широко наведені погляди науковців на цю проблематику. Вагомий внесок у розробку питань безпеки держави зробили такі вітчизняні вчені, як: В. М. Андрієнко, А. В. Бесчастний, О. О. Беляєва, А. Ю. Васіна, І. О. Губарева, М. М. Долгопалова, М. М. Єрмошенко, С. А. Жуков, С. В. Майстро, А. Ф. Мельник, І. П. Мігус, В. І. Мунтіян, Дж. Е. Стігліц, А. А. Ткач та ін. Однак критичний огляд наукових досліджень з проблем управління економічною безпекою держави дозволяє стверджувати, що деякі методологічні та теоретичні питання залишаються не повною мірою дослідженими.

Метою дослідження є обґрунтування інструментів державного управління забезпеченням економічної безпеки держави.

В умовах глобалізації світової економіки забезпечення економічної безпеки України стає все більш нагальною проблемою, оскільки економічна безпека – невід’ємна складова частина системи національної безпеки, її фундамент. Крім того, у сучасних умовах для України ця проблема набуває першочергового значення ще й тому, що розробка потужної системи економічної безпеки на всіх рівнях дасть можливість уникнути негативних наслідків відкритості національної економіки, забезпечити її конкурентоспроможність, захистити національного товаровиробника та ефективно взаємодіяти з міжнародними фінансовими та економічними структурами.

За час становлення незалежності України більшості структурних змін у державному управлінні був притаманний безсистемний, спонтанний характер, науково обґрунтована структурна перебудова економіки майже не проводилася. Держава втратила за цей період значну частину свого виробничого потенціалу, майже половина її економіки стала тіньовою. Водночас чимало країн світу показали не лише високі і сталі темпи розвитку виробництва й зовнішнього ринку, а й здатність формувати інструменти стосовно цілеспрямованості нейтралізації негативних явищ на випадок їх виникнення в зовнішньоекономічній діяльності або, іншими словами, уміння застосовувати спеціальні методи управління, аби забезпечити стабільну економічну безпеку держави [11].

Для будь-якої держави питання безпеки завжди актуальне, незважаючи на те що в різні періоди йому приділяється більше чи менше уваги або ж увага акцентується на різних сферах безпеки. Але при цьому як вітчизняні, так і закордонні фахівці не мають єдиного підходу до визначення категорії «економічна безпека». Зокрема, нині лише українські вчені-економісти дали більше ніж двадцять принципово відмінних трактувань цього поняття, що ускладнює формування дійової

стратегії забезпечення економічної безпеки країни. Однак офіційно термін «економічна безпека» визначено в 1985 р. у резолюції Генеральної асамблеї ООН «Міжнародна економічна безпека» [5].

«Сутність економічної безпеки держави полягає в тому, що вона є базою для будь-яких інших напрямів, проявів та відгалужень безпеки держави. Знаючи це відгалуження, також можна передбачити наслідки зовнішніх або внутрішніх діянь з метою зменшення їх можливого негативного або збільшення позитивного впливу на розвиток держави. Важливо зазначити, що економічна безпека держави являє собою комплексну систему, яка сама по собі теж має багато відгалужень (напрямів): сировинно-ресурсна, енергетична, фінансова, технологічна, продовольча, соціальна, демографічна, екологічна та ін. Водночас серед учених немає єдиної думки щодо визначення суті економічної безпеки та її складових елементів. При цьому забезпеченість економічної безпеки визначається станом найбільш вразливого її напрямку. Таким вважають напрям, показники якого найближчі від показників інших напрямів до значення їх критичних обмежень» [13].

Фактично питання управління забезпеченням економічної безпеки вирішують усі гілки державної влади: законодавча, виконавча, судова. При цьому дуже важливо розмежовувати їх повноваження в галузі забезпечення безпеки країни та її регіонів. Це закріплено в Законі України «Про основи національної безпеки України», де зазначається, що загальне керівництво у сферах національної безпеки та оборони України здійснює Президент України як глава держави, гарант державного суверенітету й територіальної цілісності України [15]. Але оскільки цей напрям діяльності дуже складний і потребує професійних знань і умінь у різних галузях, закон передбачив створення спеціального органу – Ради національної безпеки та оборони України, яка координує та контролює діяльність органів виконавчої влади у сферах національної безпеки й оборони (у тому числі й економічної безпеки).

Рада національної безпеки та оборони України – це координаційний орган з питань національної безпеки та оборони при Президентові України, покликаний забезпечувати захист життєво важливих інтересів особистості, суспільства й держави в усіх сферах, включаючи економічну, від внутрішніх і зовнішніх загроз [17].

Крім державних органів та інститутів управління забезпеченням економічної безпеки в суспільстві, сформувалася і діє система недержавних організацій, громадських об'єднань, рухів громадян, комерційних структур, асоціацій юридичних і фізичних осіб. Вони здійснюють агрегування життєво важливих економічних і соціальних інтересів, захист економічних прав і свобод різних суспільних груп, трудових і професійних колективів, впливають на вироблення економічної політики, стратегії і тактики економічної безпеки. Наприклад, профспілки послідовно втілюють у життя політику захисту економічних інтересів працівників, які працюють за наймом, борються з безробіттям, домагаються повної зайнятості та поліпшення умов праці.

Отже, в управлінні забезпеченням економічної безпеки країни провідну роль відіграє держава та її інститути економічного управління, особливо такий координаційний орган з питань національної безпеки і оборони при Президентові України, як Рада національної безпеки і оборони України. Із формуванням громадянського суспільства в Україні все більшу роль у забезпеченні економічної безпеки відіграватимуть неформальні організації, підприємці та бізнесмени, працівники приватних і державних підприємств.

Відповідно до ст. 4 Закону України «Про основи національної безпеки України», суб'єктами забезпечення національної безпеки в Україні є: Президент України; Верховна Рада України; Кабінет Міністрів України; Рада національної безпеки і оборони України; міністерства та інші центральні органи виконавчої влади; Національний банк України; суди загальної юрисдикції; Прокуратура України; місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування; Збройні сили України, Служба безпеки України, Служба зовнішньої розвідки України, Державна

прикордонна служба України та інші військові формування, утворені відповідно до законів України; громадяни України, об'єднання громадян [15].

При цьому ефективність діяльності людей у сфері безпеки набагато підвищується, якщо вони об'єднані у відповідні організації, установи та інститути. Найсильнішою підготовленою формою організації, покликаною забезпечити національну безпеку, є держава, яка здійснює діяльність із забезпечення всіх видів національної безпеки, у тому числі й економічної. Вона спрямовує зусилля всіх громадян суспільства, незалежно від їх національної належності, на створення умов, що сприяють захисту їхніх національних інтересів та інтересів самої держави. Держава через систему своїх органів приймає закони та інші нормативні акти, забезпечує їх втілення в життя всіма наявними в її розпорядженні методами, у тому числі адміністративними. Державі належить монополія на законотворчість і примус під час реалізації. Водночас держава має значні матеріальні та фінансові ресурси, формує в суспільстві певну економічну мотивацію, заохочуючи й розвиваючи одні види діяльності та обмежуючи інші [1; 6].

Гарантії економічної безпеки у сфері зовнішньоекономічної діяльності хоч і дуже ефектно, але все ж централізовано надавали державні органи управління України. Зараз же за ринкових відносин та широкої відкритості внутрішнього ринку майже всі питання управлінського характеру доводиться вирішувати на рівні галузей, підприємств, посередників, які не мають потрібної кваліфікаційної підготовки та спеціальних методичних розробок зі згаданої проблеми. Методичні підвалини управління економічною безпекою постають досить хиткими. Недосконалість управління процесами економічної безпеки призводить до того, що нерідко найкращі наміри у сфері зовнішньоекономічної діяльності перетворюються на свою протилежність і замість здобутків провакують шкоду при експортно-імпортних операціях.

Інструмент державного управління економічною безпекою – це засоби державного управління, за допомогою яких відбувається забезпечення економічної безпеки.

Існують дві підгрупи інструментів державного управління економічною безпекою: універсальні і локальні. Під універсальними інструментами управління економічною безпекою розуміють існуючі, закріплені в правових актах норми і правила управлінської діяльності та ті, що мають форму законів, статутів, інструкцій, обмежень тощо. Під локальними інструментами державного управління економічною безпекою розуміють ті, що мають приватний характер, підкріплюючи виконання більш значущого управлінського рішення, і можуть мати форму постанов, наказів, розпоряджень, угод, контрактів, нарад тощо [7].

Інструменти економічної безпеки держави за характером і масштабами впливу поділяються на сукупні та окремі, прямої та опосередкованої дії, адміністративні та економічні. Сукупні інструменти (застосовуються до основних цілей) – це система показників (бюджетна, кредитна політика). Окремі – один показник системи (зокрема, відсоткова ставка, певний податок), який застосовується до оперативних цілей. Інструменти прямої дії (або прямого впливу) передбачають таку економічну політику, за якої суб'єкти економіки вимушені приймати рішення, що ґрунтуються на приписах держави, а не на самостійному економічному виборі (податкове законодавство, юридичні правила у сфері амортизаційних відрахувань, бюджетні процедури з державних інвестицій). Ці інструменти характеризуються високою ефективністю внаслідок оперативного досягнення економічного результату, однак їх недолік полягає у створенні перешкод функціонуванню ринкового процесу. Інструменти непрямой дії (опосередкованого впливу) застосовуються державою з метою створення передумов для вибору тих варіантів економічних рішень (суб'єктами економіки, які здійснюють самостійний їх вибір), які б відповідали цілям економічної безпеки [9].

До інструментів державного управління економічною безпекою належать методи, які включають засоби, способи та прийоми, принципи, а також форми і функції. Методи державного управління економічною безпекою виходять з методів

Public administration mechanisms

державного управління економікою, які можна поділити на деякі види, залежно від ознак їх групування (табл. 1).

У сучасних умовах реалізація державноуправлінських рішень, застосування методів державного управління економічною безпекою здійснюється за допомогою форм державного управління, які в цій галузі набувають особливого змісту, оскільки стосуються забезпечення економічної безпеки не тільки країни, а й національної економіки [1 – 3; 22; 23].

Таблиця 1

Ознаки групування методів державного управління економічною безпекою держави [10; 18]

Ознака групування методів	Характеристика ознак групування методів
За формами впливу на суб'єктів ринку	Прямі (передбачають безпосереднє втручання держави в економічні процеси та економічну діяльність суб'єктів і здійснення заходів із застосуванням інструментів адміністративного регулювання та використання бюджету в частині державних асигнувань)
	Опосередковані (вплив держави на економічні інтереси суб'єктів ринкової економіки за допомогою інструментів фінансової, цінової, інноваційно-інвестиційної, зовнішньоекономічної та іншої політики)
За способом реалізації	Адміністративні (забезпечуються державою через систему інструментів адміністративного регулювання і передбачають такі механізми, як: квотування, лімітування, ліцензування, нормування, стандартизація, державні замовлення)
	Економічні (методи фінансово-бюджетного, грошово-кредитного, цінового та валютного регулювання, які використовуються державою задля створення такого економічного середовища, яке б стимулювало суб'єктів ринку здійснювати господарську діяльність згідно зі своєю основною метою в поєднанні з основними напрямками соціально-економічного розвитку)
	Правові (діяльність держави щодо створення нормативно-правового простору функціонування суб'єктів ринку через прийняття відповідних законодавчих та нормативних актів, передбачаючи механізми їх реалізації та контролю за виконанням)

Перевага зазначених інструментів у тому, що вони не порушують ринкової ситуації, водночас мають часовий лаг (уповільнення реакції зміни цілі на зміну інструменту) між прийняттям рішень державою, їх сприйняттям економікою та отриманими змінами в результатах господарської діяльності. Тобто інструмент не діє одразу, а неминує виникає ефект запізнення. Час дії інструменту може залежати від непередбачених змін в економіці, послаблення роботи виконавців, тому необхідно пам'ятати про можливі відхилення, постійно аналізувати результати і негайно вживати заходів щодо активізації процесу досягнення мети. Зазвичай інструменти прямої дії мають адміністративний характер (закони, постанови, розпорядження, інструкції), а непрямі – економічний (податки, відсоткові ставки) [19; 22].

Ефективність регуляторних засад державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки визначається такими чинниками:

– дієвість та результативність законодавчого та нормативно-правового регулювання;

– ефективність розпорядчих документів, які конкретизують норми та основні положення законів, підзаконних актів, указів, інструкцій, постанов тощо;

– зрозуміле, однозначне тлумачення та незмінність законодавчого регулювання для суб'єктів виконавчої влади для суб'єктів господарської діяльності.

Трактуючи форму державного управління економічною безпекою, визначаємо її як дію чи діяльність органу влади в галузі управління економічною безпекою в межах його управлінської компетенції, яка виражається діями конкретних посадових осіб, наділених управлінськими повноваженнями, є зовнішнім вираженням змісту управлінської діяльності і виражається юридичним та неюридичним (матеріально-технічним та організаційним) змістом, слугує для досягнення цілей та мети управлінської діяльності – забезпечення національних економічних інтересів. Сьогодні більшість дослідників одноставно виділяють правову та неправову форми державного управління економічною безпекою. Усі основні класифікації здійснюються на основі розподілу форм управління економічною безпекою на правові та неправові [2; 16; 22].

Основні функції державного управління економічною безпекою такі: цільова; стимулююча; нормативна (регламентаційна); коригуюча; соціальна; безпосереднє управління неринковим сектором економіки; контрольна. Зміст основних функцій державного управління економічною безпекою визначається відповідно також і до пріоритетів, які служать реалізації основної мети – забезпечення економічної безпеки. До них належать:

– забезпечення реалізації економічних прав і свобод господарюючих суб'єктів;

– державний контроль за дотриманням «правил гри» між суб'єктами ринкових відносин, забезпечення вільної конкуренції, недопущення протиправних дій у цій сфері;

– забезпечення конкурентного середовища за допомогою державної антимонопольної політики [12; 23].

У контексті цього дослідження варто навести приклади інструментів забезпечення економічної безпеки держави (табл. 2).

В Україні існують такі заходи щодо забезпечення державного управління економічною безпекою:

– забезпечення прийняттого рівня інфляції (до 10%) та збереження низької інфляційного середовища;

– збереження валютно-курсової стабільності, припинення панічних очікувань та валютних спекуляцій;

– підвищення стійкості банківської системи та активізація кредитування;

– стабілізація українського фінансового ринку та протидія депресивним тенденціям [22].

В умовах сучасної фінансово-економічної кризи в Україні намагання стимулювати економічну активність за рахунок зниження загального рівня оподаткування є малопродуктивними, що створюватиме додаткове напруження в контексті наповнення дохідної частини Державного бюджету. Однак і збільшення загального рівня оподаткування, яке відбувається, не сприяє виходу економіки на траєкторію сталого розвитку та поживленню економічних процесів. Тому доцільним є посилення уваги відповідних органів державного управління до спрямування акумульованих у Державному бюджеті України коштів на цілі переважно економічного розвитку та забезпечення його фінансового складника, проведення дієвих економічних та адміністративних реформ, пов'язаних із детінізацією економіки та боротьбою з корупцією на всіх рівнях.

Формування системи національної економічної безпеки повинно здійснюватися з огляду на цілі і принципи забезпечення економічної безпеки шляхом розробки ефективних механізмів, які регулюють стосунки у сфері економіки, створення

Інструменти забезпечення економічної безпеки держави

Інструменти	Характеристика основних складників інструментів
Інституційні	Оптимізація системи державних органів; посилення повноважень органів влади з регулювання, адміністрування і контролю господарської діяльності; унормування порядку і послідовності запровадження системи електронного урядування; удосконалення системи інституційного забезпечення розвитку державно-приватного партнерства; інституалізація соціальної відповідальності та підтримки критичних сфер життєзабезпечення
Організаційні	Активізація управлінських функцій влади з підготовки та пошуку джерел інвестування соціально-економічного розвитку; започаткування практики формування фондів пільгового кредитування та фінансування пріоритетних для економіки інвестиційних проектів; планування та розвиток інфраструктури інноваційної, освітньої та науково-дослідної діяльності з метою інтелектуалізації економіки; поліпшення якості політики гарантування соціальної безпеки
Економічні	Розширення та модернізація територіальної інфраструктури; інвестування коштів у розвиток базових і пріоритетних для економіки видів діяльності; формування та розвиток міжрегіональних, міжсекторних і міжгалузевих локальних інтегрованих виробничих систем; активізація підприємницької діяльності у сфері малого та середнього бізнесу; підвищення ефективності використання науково-технологічного та інтелектуально-кадрового потенціалу шляхом розвитку венчурного бізнесу

державних інститутів у цій сфері, визначення основних напрямів та інструментів їхньої діяльності, а також налагодження системи контролю за цією діяльністю [2].

Ефективність процесу управління економічною безпекою залежить як від рівня адекватності державних інституцій завданням, покладеним на них конституцією функцій, так і від характеру й масштабів зовнішніх загроз та викликів. Як відомо, поряд із захистом суверенітету і територіальної цілісності України забезпечення економічної безпеки держави – найважливіша функція держави і справа всього українського народу. За умов глобалізації контрольні та розподільні функції в державній економіці та, найголовніше, спроможність відстоювати інтереси власних громадян усупереч будь-яким іншим інтересам зберегли далеко не всі держави. Здатність держави на власний розсуд здійснювати економічну політику в інтересах виключно власних громадян і визначає рівень забезпечення її економічної безпеки.

Таким чином, належний рівень економічної безпеки досягається здійсненням єдиної державної політики (у тому числі економічної), підкріпленої системою скоординованих заходів, адекватних внутрішнім і зовнішнім загрозам. Без такої політики неможливо домогтися виходу з кризи, примусити працювати механізм управління економічною ситуацією в Україні, створити ефективні механізми соціального захисту населення.

До інструментів державного управління економічною безпекою належать методи, які включають засоби, способи та прийоми, принципи, а також форми і функції. Крім того, серед основних заходів забезпечення державного управління економічною безпекою в Україні такі: забезпечення прийняттого рівня інфляції (до 10 %) та збереження низькоінфляційного середовища; збереження валютно-курсової

стабільності, припинення панічних очікувань та валютних спекуляцій; підвищення стійкості банківської системи та активізація кредитування; стабілізація українського фінансового ринку та протидія депресивним тенденціям.

Список використаних джерел / List of references

1. **Акімова Л. М.** Етапи становлення економічної безпеки держави: зарубіжний та вітчизняний досвід / Л. М. Акімова // Державне управління: удосконалення та розвиток : електрон. наук. фак. вид. – 2016. – № 8. – Режим доступу : <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1246> [Akimova L. M. Etapy stanovlennia ekonomichnoi bezpeky derzhavy: zarubizhnyi ta vitchyzniani dosvid / L. M. Akimova // Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok : elektron. nauk. fakh. vyd. – 2016. – № 8. – Rezhym dostupu : <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1246>].

2. **Акімова Л. М.** Сутнісна характеристика основних загроз в економічній безпеці держави / Л. М. Акімова // Державне управління: удосконалення та розвиток : електрон. наук. фак. вид. – 2016. – № 10. – Режим доступу : <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1247> [Akimova L. M. Sutnisna kharakterystyka osnovnykh zahroz v ekonomichnii bezpetsi derzhavy / L. M. Akimova // Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok : elektron. nauk. fakh. vyd. – 2016. – № 10. – Rezhym dostupu : <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1247>].

3. **Акімова Л. М.** Теоретичні основи державного управління розвитком національної безпеки / Л. М. Акімова // Державне управління: удосконалення та розвиток : електрон. наук. фак. вид. – 2015. – № 5. – Режим доступу : <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1210> [Akimova L. M. Teoretychni osnovy derzhavnoho upravlinnia rozvytkom natsionalnoi bezpeky / L. M. Akimova // Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok : elektron. nauk. fakh. vyd. – 2015. – № 5. – Rezhym dostupu : <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1210>].

4. **Беляєв О. О.** Економічна політика : навч. посіб. / Беляєв О. О., Бебело А. С. – Київ : КНЕУ, 2006. – 288 с. [Beliaiev O. O. Ekonomichna polityka : navch. posib. / Beliaiev O. O., Bebelo A. S. – Kyiv : KNEU, 2006. – 288 s.].

5. **Генеральна асамблея ООН.** – Режим доступу : <http://www.un.org/ru/ga> [Heneralna asambleia OON. – Rezhym dostupu : <http://www.un.org/ru/ga>].

6. **Губарева І. О.** Теоретичне визначення змісту поняття «економічна безпека» / І. О. Губарева // Наук. вісн. Львів. держ. ун-ту внутрішніх справ. – Львів : Вид-во Львів. держ. ун-ту внутр. справ, 2009. – № 2. – С. 1 – 11 [Hubarieva I. O. Teoretychne vyznachennia zmistu poniattia «ekonomichna bezpeka» / I. O. Hubarieva // Nauk. visn. Lviv. derzh. un-tu vnutr. sprav. – Lviv : Vyd-vo Lviv. derzh. un-t vnutrishnikh sprav, 2009. – № 2. – S. 1 – 11].

7. **Долгопалова М. М.** Деякі аспекти процесу забезпечення економічної безпеки держави / М. М. Долгопалова // Вісн. Запорізького юрид. ін-ту. – Запоріжжя : Вид-во Запорізького юрид. ін-ту, 2010. – № 3. – С. 110 – 115 [Dolhopalova M. M. Deiaki aspekty protsesu zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky derzhavy / M. M. Dolhopalova // Visn. Zaporizkoho yuryd. in-tu. – Zaporizhzhia : Vyd-vo Zaporizkoho yuryd. in-tu, 2010. – № 3. – S. 110 – 115].

8. **Єрмошенко М. М.** Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення : навч. посіб. / Єрмошенко М. М. – Київ : КНТЕУ, 2001. – 309 с. [Yermoshenko M. M. Finansova bezpeka derzhavy: natsionalni interesy, realni zahrozy, stratehiia zabezpechennia : navch. posib. / Yermoshenko M. M. – Kyiv : KNTEU, 2001. – 309 s.].

9. **Желюк Т. Л.** Ефективність економічної політики в умовах нестабільного середовища / Т. Л. Желюк // Вісн. Тернопільського нац. екон. ун-ту. – Тернопіль : Вид-во Тернопільського нац. екон. ун-ту, 2014. – № 1. – С. 7 – 22 [Zheliuk T. L. Efektyvnist ekonomichnoi polityky v umovakh nestabilnoho seredovishcha / T. L. Zheliuk // Visn. Ternopilskoho nats. ekon. un-tu. – Ternopil : Vyd-vo Ternopilskoho nats. ekon. un-tu, 2014. – № 1. – S. 7 – 22].

10. **Майстро С. В.** Напрями вдосконалення механізму державного управління фінансово-економічною безпекою України в сучасних умовах / С. В. Майстро // Актуальні проблеми державного управління : наук. фак. вид. – 2015. – № 1. – С. 95 – 101 [Maistro S. V. Napriamy vdoskonalennia mekhanizmu derzhavnoho upravlinnia finansovo-ekonomichnoiu bezpekoiu Ukrainy v suchasnykh umovakh / S. V. Maistro // Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnia : nauk. fakh. vyd. – 2015. – № 1. – S. 95 – 101].

11. **Маліновська О. Я.** Проблеми державного регулювання розвитку підприємництва в Україні / О. Я. Маліновська // Регіональна економіка : наук.-практ. журн. – 2006. – № 1. – С. 200 – 205 [Malinovska O. Ya. Problemy derzhavnoho rehuliuвання rozvytku pidpriemnytstva v Ukraini / O. Ya. Malinovska // Rehionalna ekonomika : nauk.-prakt. zhurn. – 2006. – № 1. – S. 200 – 205].

12. **Мігус І. П.** Міжнародний досвід формування державної політики у сфері забезпечення фінансової безпеки як складової національної безпеки / І. П. Мігус, В. М. Андрієнко, Я. С. Коваль // Демократичне врядування : електрон. наук. вісн. – Львів, 2017. Вип. 20. – Режим доступу : http://www.lvivacademy.com/vidavnistvo_1/visnyk20/fail/Andrijenko,Migus,Koval.pdf [Mihus I. P. Mizhnarodnyi dosvid formuvannya derzhavnoi polityky u sferi zabezpechennia finansovoi bezpeky yak skladovoi natsionalnoi bezpeky / I. P. Mihus, V. M. Andriienko, Ya. S. Koval // Demokratychne vriaduvannya : elektron. nauk. visn. – Lviv, 2017. Vyp. 20. – Rezhym dostupu : http://www.lvivacademy.com/vidavnistvo_1/visnyk20/fail/Andrijenko,Migus,Koval.pdf].

13. **Мунтіян В. І.** Нові виклики економічній безпеці держави / В. І. Мунтіян // Економіко-математичне моделювання соціально-економічних систем : зб. наук. пр. – Київ : Вид-во МННЦ ІТiС, 2003. – С. 5 – 15 [Muntiiian V. I. Novi vyklyky ekonomichnii bezpetsi derzhavy / V. I. Muntiiian // Ekonomiko-matematychno modeliuвання sotsialno-ekonomichnykh system : zb. nauk. pr. – Kyiv : Vyd-vo MNNTs ITiS, 2003. – S. 5 – 15].

14. **Національна економіка** : навч. посіб. / Мельник А. Ф., Васіна А. Ю., Желюк Т. Л., Попович Т. М. – Київ : Знання, 2011. – 463 с. [Natsionalna ekonomika : navch. posib. / Melnyk A. F., Vasina A. Yu., Zheliuk T. L., Popovych T. M. – Kyiv : Znannia, 2011. – 463 s.].

15. **Про основи національної безпеки України** : Закон України від 19 черв. 2003 р. № 964-15. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/964-15> [Pro osnovy natsionalnoi bezpeky Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 19 cherv. 2003 r. № 964-15. – Rezhym dostupu : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/964-15>].

16. **Проскура В. Ф.** Формування засад забезпечення економічної безпеки на рівні держави, регіону, підприємства / В. Ф. Проскура, С. А. Жуков // Наук. вісн. Львів. держ. ун-ту внутр. справ. Сер. «Економічна». – Львів : Вид-во ЛьвДУВС, 2011. – Вип. 2. – С. 299 – 307 [Proskura V. F. Formuvannya zasad zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky na rivni derzhavy, rehionu, pidpriemstva / V. F. Proskura, S. A. Zhukov // Nauk. visn. Lviv. derzh. un-tu vnutr. sprav. Ser. «Ekonomichna». – Lviv : Vyd-vo LvDUVS, 2011. – Vyp. 2. – S. 299 – 307].

17. **Рада національної безпеки і оборони України.** – Режим доступу : <http://www.rnbo.gov.ua> [Rada natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy. – Rezhym dostupu : <http://www.rnbo.gov.ua>].

18. **Стігліц Дж. Е.** Економіка державного сектора : навч. посіб. / Дж. Е. Стігліц. – Київ : Основи, 1998. – 720 с. [Stihlits Dzh. E. Ekonomika derzhavnoho sektora : navch. posib. / Dzh. E. Stihlits. – Kyiv : Osnovy, 1998. – 720 s.].

19. **Ткач А. А.** Інституціоналізація глобального економічного розвитку / А. А. Ткач // Бюлетень Міжнар. Нобелівського екон. форуму. – 2012. – № 1(5). – С. 398 – 403 [Tkach A. A. Instytutsionalizatsiia hlobalnoho ekonomichnoho rozvytku / A. A. Tkach // Biuleten Mizhnar. Nobelivskoho ekon. forumu. – 2012. – № 1(5). – S. 398 – 403].

20. **Akimova L. N.** Role and place of economic security in the system of state regulation providing for national security of Ukraine / L. N. Akimova // Public management : collection. – Kyiv, 2018. – № 2(12). February. – P. 15 – 27.

21. **Akimova L. N.** State regulation of the financial services market in Ukraine / L. N. Akimova, A. V. Lysachok // Public management : collection. – Kyiv, 2018. – № 1(11). January. – P. 29 – 45.

Надійшла до редколегії 19.06.18

**TOOLS OF GOVERNMENT MANAGEMENT OF ECONOMIC SECURITY
OF THE STATE ON THE SUBCONTRACTS OF THE ECONOMY**

The article outlines the key instruments of state management of economic security of the state. As in the globalization of the world economy, the economic security of Ukraine is becoming an increasingly urgent problem, since economic security is an integral part of the national security system and is its foundation. In addition, it should be noted that in modern conditions for Ukraine this problem becomes of primary importance also because the development of a powerful system of economic security at all levels will help to avoid negative consequences of the openness of the national economy, ensure its competitiveness, protect the national commodity producer and effectively interact with international financial and economic structures. The article also explores the theoretical and methodological foundations of the category of economic security of the state. Generalized features of the grouping of methods of public administration of economic security of the state. The factors of effectiveness of the regulatory framework of state policy in the sphere of ensuring economic security are determined. The set of instruments of state management of economic security is justified. The analysis of possible directions and ways of improving the management of the economic security of the state is carried out.

The essence of economic security of the state lies in the fact that it is the basis for any other directions, manifestations and branches of state security, due to the knowledge of this branch it is possible to foresee the consequences of external or internal actions with the aim of reducing their possible negative or increasing positive influence on the development of the state. It is important to note that the economic security of the state is a complex system, which in itself also has many branches (directions): raw materials, food, resource, energy, financial, technological, social, demographic, environmental, etc. At the same time, among scientists There is no consensus on the definition of the essence of economic security and its constituent elements. At the same time, the security of economic security is determined by the state of its most vulnerable direction. This is

considered the direction, the indicators of which are the nearest indicators of other directions to the value of their critical limitations.

In the aggregate of instruments of state management of economic security are methods that include means, methods and techniques, principles, as well as forms and functions. In addition, among the main measures to ensure public management of economic security in Ukraine are such as: ensuring an acceptable level of inflation (up to 10%) and maintaining a low inflationary environment; preservation of currency and exchange rate stability, cessation of panic expectations and currency speculation; increase of stability of the banking system and activation of lending; stabilization of the Ukrainian financial market and counteraction to depressive tendencies.

Thus, an appropriate level of economic security is achieved by implementing a unified state policy (including economic), backed up by a system of coordinated measures that are adequate to internal and external threats. Without such a policy, it is impossible to get out of the crisis, to make the mechanism of state management of the economic situation in Ukraine work, to create effective mechanisms for social protection of the population.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

АКИМОВА Людмила Миколаївна,

канд. екон. наук, доц., доц. каф. фінансів та природокористування
Нац. ун-ту водного господарства та природокористування, м. Рівне

АНДРІЄНКО Антон Олегович,

пров. спец. відділу забезп. діяльності міського голови та його заступників
управління забезп. діяльності керівництва міської ради департаменту забезп.
діяльності виконав. органів Дніпров. міської ради

БОБРОВСЬКА Олена Юрійівна,

д-р наук з держ. упр., проф., зав. каф. економіки
та регіон. екон. політики ДРІДУ НАДУ

БОРОДІН Євгеній Іванович,

д-р іст. наук, проф., перш. заст. директора ДРІДУ НАДУ

ДЯЧЕНКО Андрій Васильович,

аспірант НАДУ

КАНАВЕЦЬ Марина Володимирівна,

канд. наук з держ. упр., директор Центру адаптації
держ. служби до стандартів Європейського Союзу, м. Київ

КАРЛОВ Тимофій Володимирович,

здобувач ХарРІ НАДУ

КОЗАК Вячеслав Іванович,

канд. наук з держ. упр., докторант ДРІДУ НАДУ

КОЗАЧЕНКО Тетяна Петрівна,

канд. наук з держ. упр., докторант НАДУ

КУРІЛОВ Юрій Юрійович,

аспірант ДРІДУ НАДУ

ЛИПОВСЬКА Катерина Олександрівна,

аспірант ДРІДУ НАДУ, пров. фах. відділу з координації наук. роботи
та підготовки наук. пед.-кадрів ДРІДУ НАДУ

ЛИПОВСЬКА Наталія Анатоліївна,

д-р наук з держ. упр., проф., зав. каф. держ. упр.
та місцевого самоврядування ДРІДУ НАДУ

МАЛАНЧІЙ Микола Олександрович,

канд. наук з держ. упр., здобувач Нац. акад.
Державної прикордонної служби України

МОЛОКАНОВ Юрій Анатолійович,

канд. наук з держ. упр., заст. кер. секретаріату Комітету Верховної Ради України
з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту та туризму

МУКАН Богдана Степанівна,

аспірант ЛРІДУ НАДУ

МОРОЗОВА Наталія Геннадіївна,

канд. наук з держ. упр., нач. відділу комплексних публікацій департаменту
поширення інформації та комунікацій Державної служби статистики України

НЕЗЯТЬ Вікторія Іванівна,
аспірант ДРІДУ НАДУ, пров. фах. каф. держ. упр.
та місцевого самоврядування ДРІДУ НАДУ

ПАРХОМЕНКО-КУЦЕВІЛ Оксана Ігорівна,
д-р наук з держ. упр., зав. каф. публічного адміністрування
Міжрегіональної академії управління персоналом, м. Київ

ПОЛЯНСЬКА Яна Вадимівна,
аспірант ДРІДУ НАДУ

РИЖИХ Василь Миколайович,
д-р наук з держ. упр., проф., заслужений діяч науки і техніки України,
заст. нач. наук.-техніч. розвитку Державного концерну «Укроборонпром»

РОГУЛЯ Андрій Олексійович,
аспірант ДРІДУ НАДУ,
нач. Навч.-метод. центру цивільного захисту
та безпеки життєдіяльності Львівської області

РУДІК Олександр Миколайович,
канд. політ. наук, доц., докторант ДРІДУ НАДУ

УШАКОВА Алла Сергіївна,
аспірант ДРІДУ НАДУ

ШАРОВ Юрій Павлович,
д-р наук з держ. упр., проф., зав. каф. менеджменту
та управління проектами ДРІДУ НАДУ

ШПЕКТОРЕНКО Ігор Валентинович,
д-р наук з держ. упр., проф., проф. каф. держ. упр.
та місцевого самоврядування ДРІДУ НАДУ